

23. 12. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přece jen jsou některé rozhodčí doložky k „soukromým“ rozhodcům platné

V posledních několika letech jsme byli svědky četných rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR dovozujících neplatnost většiny rozhodčích doložek svěřujících řešení sporů soukromým rozhodcům, resp. soukromým rozhodčím soudům či centrům. Z řady těchto rozhodnutí přitom vyčnívá nedávný rozsudek Nejvyššího soudu ČR, který možná až překvapivě připouští, že by rozhodčí doložka povolávající k řešení sporů jiného rozhodce, než toho zapsaného v seznamu vedeném stálým rozhodčím soudem, mohla být platná.

Judikatura zneplatňující rozhodčí doložky

Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR v posledních letech vyznívala prakticky výlučně v neprospěch všech rozhodčích doložek, podle kterých měli spory mezi smluvními stranami řešit rozhodci nejrůznějších soukromých rozhodčích soudů či rozhodčích center. Podstata argumentace obsažená v této judikatuře (např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2009 ve věci spis. zn. 12 Cmo 496/2008, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 45/2010, či usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 31 Cdo 1945/2010 ze dne 11. května 2011, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 121/2011) spočívala v tom, že **pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce (rozhodců) ad hoc, anebo konkrétní způsob jeho (jejich) určení, ale jen odkazuje ohledně výběru rozhodce a stanovení pravidel rozhodčího řízení na právnickou osobu, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, a odkazuje na touto právnickou osobou stanovené statuty a řády** ke jmenování a výběru rozhodců, jakož i způsobu vedení rozhodčího řízení a stanovení pravidel o nákladech řízení, pak je taková **rozhodčí smlouva** neplatná podle § 39 (starého) občanského zákoníku pro rozpor se zákonem.

Na jedné straně lze tento vývoj judikatury hodnotit kladně, neboť rozhodčí řízení bylo mnohdy zneužíváno v rámci poněkud pochybných podnikatelských aktivit. Na straně druhé je ovšem třeba zdůraznit, že **institut rozhodčího řízení je funkčním a žádoucím prvkem právního systému, který umožňuje rychlé a efektivní řešení sporů**, a může být tedy velice užitečnou variantou pro klasické (a často velice zdlouhavé) soudní řízení. Popsaný „hon na čarodějnice“ ovšem vyvolal značnou nejistotu a všechny subjekty (včetně těch, jejichž cílem nebylo rozhodčí řízení zneužívat, ale pouze standardně využívat) postavil před těžké rozhodnutí. Mohly totiž užívané rozhodčí doložky upravit v reakci na aktuální rozhodovací praxi, ovšem stále s určitým rizikem, neboť nebylo jasné,

kde až se judikatura zastaví. Jistější volbou ovšem pro mnohé bylo buď řešení sporů cestou rozhodčího řízení zcela vyloučit, a rezignovat tak na rychlé získání závazného rozhodnutí, nebo sjednat rozhodčí doložku Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, tedy prakticky jediného stálého rozhodčího soudu zřízeného na základě zákona.

To ovšem pro mnohé nebyla stoprocentní náhrada, neboť tento rozhodčí soud je sice při vyřizování sporů rychlejší než obecné soudy, rychlostí a pružností ovšem nemůže vždy konkurovat „soukromým“ rozhodcům.

Platné ujednání o určení rozhodce

Přes poměrně jednoznačný judikatorní vývoj, který mnohé odradil od toho se vůbec snažit sjednat rozhodčí doložku jinou než tu k Rozhodčímu soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, ovšem nedávné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 33 Cdo 1616/2014 dalo dalším alternativám určitou naději.

Většina rozhodčích doložek totiž narážela na to, že v nich nebyl rozhodce jmenovitě určen a jeho volba náležela jedné ze stran sporu nebo třetí osobě, která ho měla vybrat ze seznamu vedeného právnickou či fyzickou osobou, která nebyla stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona. Takový seznam rozhodců přitom nebyl součástí smlouvy.

V nedávno posuzovaném případě ovšem rozhodčí smlouva **obsahovala seznam konkrétních (osmi) rozhodců, z nichž každý byl oprávněn spor samostatně rozhodnout. Právo zvolit jednoho z těchto vyjmenovaných rozhodců přitom náleželo straně, která podá žalobu.** K tomuto mechanismu Nejvyšší soud ČR uvedl, že je v souladu s ustanovením § 7 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení a nepředstavuje ujednání, které by mělo povahu nepřiměřené a zneužívající klausele.

V tomto ohledu tedy dává nedávné rozhodnutí určitý návod, jak může být formulována rozhodčí doložka (smlouva), pro případ, že strany nechtějí z praktických důvodů dopředu jmenovat jednoho konkrétního rozhodce či konkrétní rozhodčí senát a současně ani nemají zájem, aby spor rozhodoval Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Navíc Nejvyšší soud ČR v citovaném rozhodnutí též široce odůvodnil na první pohled možná zřejmý závěr, že **jednoinstančnost (nesjednání možnosti přezkumu dle § 27 zákona o rozhodčím řízení) a písemnost rozhodčího řízení (vyloučení ústního jednání ve smyslu § 19 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení) nemusí být bez dalšího v rozporu s požadavky na spravedlivý proces.** Ve spotřebitelských věcech bude ovšem třeba zkoumat, zda takto formulovaná rozhodčí smlouva (která musí být sjednána samostatně a nikoli jako součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní) se zřetelem ke konkrétním skutkovým okolnostem v rozporu s požadavkem přiměřenosti nenastoluje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

Oživení „soukromých“ rozhodčích doložek?

Popsané rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR pochopitelně vyvolává otázku, zda nemůže vést k určité renesanci rozhodčích doložek svěřujících řešení sporů rozhodcům, kteří nejsou organizováni u stálého rozhodčího soudu zřízeného na základě zákona. Při jejím posouzení je pochopitelně nutné zohlednit skutečnost, že Nejvyšší soud ČR vycházel v rámci svého rozhodnutí ze znění zákona o rozhodčím řízení účinného do 31. března 2012, které následně ještě doznalo určitých změn (např. v podobě výslovného umožnění určit postup vedení řízení také v pravidlech pro rozhodčí řízení, pokud

jsou k rozhodčí smlouvě tato pravidla přiložena).

Navíc praxe již našla určitá řešení, jak rozhodčí doložky, resp. smlouvy upravit takovým způsobem, aby nebyly se zveřejněnými judikáty v rozporu.

Příznivě však může zapůsobit to, že oproti dřívějším rozhodnutím, v nichž Nejvyšší soud ČR především konstatoval, co je neplatné a co nelze sjednat, nyní naopak kladně vymezil, jakou cestou se vydat lze. Dramatické zvýšení užívání „soukromých“ rozhodčích doložek ovšem nejspíš nelze očekávat z toho důvodu, že velký počet podnikatelských subjektů získal v důsledku vývoje posledních let k tomuto typu ujednání značnou nedůvěru, a proto pravděpodobně, pokud vůbec bude akceptováno řešení sporů v rozhodčím řízení, bude dále upřednostňován Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

JUDr. Jakub Celerýn,
advokát

[Mališ Nevřkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)

- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)